

TURKISH EDUCATION AND TEACHING IN BALCAN COUNTRIES

Necati Demir Ph.D

Gazi University-Ankara, Republic of Turkey necatidemir@gazi.edu.tr

Abstract: After the withdrawal of Ottoman Empire from Balkan countries, a great deal of Turkish people continued to live in Balkan countries such as Bulgaria, Albania, Kosovo, Macedonia, Romania, Bosnia-Herzegovina and Greece. Turks living in these countries were banned from learning and speaking Turkish. In time, these bans were lifted slowly. In recent years, the issue has advanced towards good from bad. Recently, Turkey Turkish has become more popular in Bulgaria, Albania, Kosovo, Macedonia, Romania, Bosnia-Herzegovina and Greece. Teaching of Turkish has been conducted in different ways and conditions by various foundations and charities. Actually, Teaching of Turkey Turkish is allowed in public schools under different names. Yunus Emre Institution has been active in such countries. Various other foundations are making contribution to teaching Turkey Turkish in Albania. In some cantons of Bosnia Herzegovina, Turkey Turkish is being taught as second foreign language. Kemal Atatürk College, which was founded in Mecidiye, Romania and started educational activities in 1995-1996, has the leading role in teaching Turkish. In Macedonia, Vizyon University whose only educational language is Turkey Turkish, continues its education activities. Opposed to all of these positive improvements, many serious problems in Teaching Turkish still exist in all Balkan countries. This study is to tell the ways to teach Turkish to Turkish people living in Balkan countries. Conditions of citizens of Balkan countries who wish to learn Turkish is also discussed.

Keywords: Turkish, Balkan countries, Teaching Turkey Turkish, Turkey Turkish Education

BALKAN ÜLKELERİNDE TÜRKÇE EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ

Prof. Dr. Necati DEMİR

Gazi Üniversitesi-Ankara, Türkiye Cumhuriyeti necatidemir@gazi.edu.tr

Özet: Osmanlı Devleti, Balkanlar'dan çekildikten sonra çok sayıda Türk, Balkan ülkeleri olan Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Kosova, Makedonya, Moldova, Romanya, Yunanistan'ın sınırları içerisinde yaşamaya devam etmiştir. Burada yaşayan Türklere uzun süre Türkçe eğitimi ve konuşması yasaklanmıştır. Zaman içerisinde bu yasaklar yavaş yavaş kalkmıştır. Son yıllarda konu biraz daha olumlu yöne gitmeye başlamıştır. Son yıllarda Balkan ülkeleri olan Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Kosova, Makedonya, Moldova, Romanya, Yunanistan'da Türkiye Türkçesi karşı ilgi sürekli artmaktadır. Türkiye Türkçesi öğretimi, pek çok kurum ve kuruluş, vakıf, dernek tarafından çok farklı şartlarda yürütülmektedir. Aslında hemen her ülkede Türkçe öğretimine resmî okullarında çeşitli adlar altında izin verilmiştir. Yunus Emre Enstitüsü Arnavutluk, Bosna Hersek, Kosova, Makedonya, Moldova, Romanya'da faaliyettedir. Arnavutluk'ta çeşitli vakıflar da Türkiye Türkçesi öğretimine katkıda bulunmaktadır. Bosna Hersek'te bazı kantonlarda Türkiye Türkçesi, ikinci yabancı dil olarak okutulmaktadır. Romanya'da Mecidiye'de kurulan ve 1995-1996 öğretim yılında faaliyete geçen Kemal Atatürk Koleji, Türkçe öğretiminin bayraktarlığını yapmaktadır. Makedonya'da sadece Türkiye Türkçesi ile eğitim öğretim yapan Vizyon Üniversitesi faaliyetlerini sürdürmektedir. Bütün olumlu gelişmelere rağmen bütün Balkan ülkelerinde Türkçe eğitimi ve öğretimi ile ilgili ciddi sorunlar bulunmaktadır.

Bu çalışmada Balkanlar'da yaşayan Türklere Türkçe eğitimi ve öğretiminin nasıl yapıldığını anlatmaktadır. Ayrıca Türkçe öğrenmek isteyen Balkan ülkeleri vatandaşlarının durumu incelenecektir.

Anahtar kelimeler: Türkçe, Balkan ülkeleri, Türkiye Türkçesi öğretimi, Türkiye Türkçesi eğitimi

1. GİRİŞ:

Birleşmiş Milletler verilerine göre dünyada 165, TDK'ya göre 220 milyon insan ana dili olarak Türkçe konuşmaktadır. Türkçe en büyük ve yaygın dil olarak Çince, İngilizce, İspanyolca ve Hintçeden sonra beşinci sırada yer almaktadır. Fakat bizim hesaplamalarımıza göre dünyada yaklaşık 300 milyon konuşanı olan Türkçe üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye Türkçesi, Türkçenin en fazla konuşulan lehçesidir.

Türkiye Türkçesi, Türkiye Cumhuriyetinin kalkınmasına ve uluslararası saygınlığının artmasına paralel olarak dünyanın hemen her ülkesinde –Orta ve Güney Afrika hariç- öğretilir ve araştırılır duruma gelmiştir. Dünyada, ortaöğretim düzeyinde Türkçe öğretilen ülkelerin sayısı 80'i aşmıştır. Üniversite seviyesinde ise seçmeli dersler ve Türkoloji kürsüleri vasıtasıyla 70'in üzerinde ülkede Türkçe öğretilmektedir. Son yıllarda

dünyanın dört bir yanında açılan Türkçe öğretimi kursları da büyük ilgi görmektedir (Şen, 2010, 240). Yunus Emre Enstitüsü bünyesinde, çeşitli ülkelerde açılmış 36 dil ve kültür merkezi mevcuttur. Ayrıca 140'dan fazla ülkede açılan özel okullarda, Türkçe öğretimi yapılmaktadır.

Türkçe Öğretimi; 1990'lı yıllarda TİKA, T.C. Üniversiteleri ve T.C. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmekte iken günümüzde TİKA'nın yerini Yunus Emre Enstitüsü almıştır. Başta Gazi Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Manas Üniversitesi olmak üzere T.C. Üniversiteleri ve Milli Eğitim Bakanlığı dünyanın dört bir yanına öğretim elemanı ve öğretmen göndermeye, Türkçe öğretme çalışmalarına destek olmaya devam etmektedir. Bu geniş ağ Japonya'dan ABD'ye İngiltere'den Afrika'nın ortalarına kadar dünyanın dört bir yanına uzamaktadır (Şen, 2015, 10-12).

Yurt Dışında Türkiye Türkçesi öğretimi, pek çok kurum ve kuruluş, vakıf, dernek tarafından çok farklı şartlarda yürütülmektedir. Dünyada Türkiye Türkçesi öğretimini şu şekilde sınıflandırabiliriz:

1) Türkiye'de Türkiye Türkçesi eğitimi ve öğretimi; 2) Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkiye Türkçesi öğretimi; 3) Balkanlarda Osmanlı Dönemi'nden kalma Türklere Türkiye Türkçesi Öğretimi; 4) Asya'da Türk soylulara Türkiye Türkçesi Öğretimi; 5) Türkiye Türkçesinin yurt dışında yabancı dil olarak öğretilmesi,

Biz bunlardan sadece "Balkanlarda Osmanlı Dönemi'nden kalma Türklere Türkiye Türkçesi Öğretimi" üzerinde duracağız. Osmanlı Devleti'nin çekilmesinden sonra Balkan ülkelerinde kalan Türklerin sayısı yaklaşık 4 milyondur. Balkanlar'da; Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Kosova, Makedonya, Moldova, Romanya, Yunanistan, ... gibi ülkelerde hem Türklere hem de ülkenin diğer vatandaşlarına Türkçe öğretimi ve öğretimi yapılmaktadır.

1. ARNAVUTLUK'TA TÜRKÇE EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ

1. Ortaöğretim Seviyesinde Türkçe Öğretimi

Arnavutluk'ta açılmış bazı özel okullarda Türkçe dersi seçmeli olarak okutulmaktadır. Arnavutluk'ta din eğitimi veren okulların adı "medrese"dir. Bu okullarda Fen dersleri İngilizce, dinî dersler Türkçe ve Arapça, geriye kalan sosyal dersleri ise Arnavutça okutulmaktadır. Ayrıca Türkçe dersi seçmeli olarak da okutulmaktadır. Dolayısıyla medreselerde Türkçe eğitimi önemli bir durum arz etmektedir. Türkçe eğitimi verilen bazı medreseler: 1) Tiran Medresesi (H.MahmudDashi) 2005, 2) Elbasan Medresesi (Liria"-Cërrik) 1995, 3) Korça Medresesi (Medreseja "Korçës") 2009, 4) Berat Medresesi (Vexhi Buharaja) 2011, 5) Kavaje Medresesi (Erkek Bölümü) Hafız Ali Korça 1998, 6) Kavaje Kız Medresesi (Hafız Ali Korça) 2013, 7) İşkodra Hacı Şeyh Şamria Medresesi 1991.

2. Kurslarda Türkçe Öğretimi

3. Tiran Yunus Emre Türk Kültür Merkezi

Yunus Emre Enstitüsü Tiran Türk Kültür Merkezi 11 Aralık 2009 tarihinde açılmıştır. Merkezin amacı Türkiye'yi, Türk kültürel mirasını, dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmak, Türkiye'nin diğer ülkeler ile dostluğunu geliştirmek, kültürel alışverişi artırmak Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermektir. Merkezde sürekli Türkçe kursları düzenlenmektedir. Mayıs 2015 itibarıyla merkezdeki Türkçe kurslarında 8 grupta yaklaşık 100 Arnavut çeşitli düzeylerde öğrenim görmektedir. Öğrencilerin yarısından fazlası başlangıç seviyesindeki (A1-A2) kurslara devam etmektedir.

4. İşkodra Yunus Emre Türk Kültür Merkezi: İşkodra Yunus Emre Türk Kültür Merkezi İşkodra Şubesi TİKA'nın bu şehirde kurmuş olduğu "Türk – Arnavut Kültür Evi"nin enstitüye 2010 yılında devri ile bünyesine katılmış ve resmî açılışı 2012 yılı Ekim ayında gerçekleştirilmiştir. Bu şubede Türkçe kurslarında 2015 itibarıyla yaklaşık 100 Arnavut kursiyer öğrenim görmektedir.

5. Meridyen Kurs Merkezi: 2006'da Meridyen Kurs Merkezi (Qendra e Kurseve "Meridian") adıyla açılmıştır. Pek çok dilin öğretildiği bu kursta Türkçe kursları da düzenlenmektedir.

6. Alsar Vakfı Türkçe Kursu: 2006'da kurulmuştur. Vakfın faaliyetleri arasında Türkçe kursu da yer almaktadır.

7. UKBA Derneği: Genel merkezi İstanbul'da olan Uluslararası Kardeşlik ve Ahlâk Derneği, Arnavutluk'ta Türkçe kursları düzenlemektedir.

2. BOSNA-HERSEK'TE TÜRKÇE EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ

Bosna Hersek'te; Saraybosna, Mostar ve Foyntsa olmak üzere üç ayrı merkezde Türkçe öğretimi çalışmaları yürütülmektedir. Bunlar içerisinde Saraybosna Türk Kültür Merkezi önemli bir kurumdur.

1. Saraybosna Yunus Türk Kültür Merkezi: Bosna Hersek'te Türkçe öğretimi, Saraybosna Yunus Türk Kültür Merkezi tarafından planlanmaktadır. Saraybosna Yunus Emre Türk Kültür Merkezi, geniş bir kadro ile Boşnaklara Türkçe öğretmeye devam etmektedir.

Bosna Hersek Federasyonu ise on ayrı bölgeye ayrılmıştır. Bu bölgelere "kanton" denilmektedir. Kantonlar iç işlerinde bağımsız olarak hareket etmektedirler. Türkçe; Hersek Neretva, Bosna Podrinje ve Zenitsa Doboy

kantonlarında ilköğretimde ikinci, liselerde üçüncü seçmeli dil olarak okutulmaktadır. Bu derslerin izinleri Saraybosna Yunus Emre Türk Kültür Merkezi tarafınca kanton bakanlıklarından ayrı ayrı alınmaktadır. Üç kantonda öğrenciler Türkçeyi seçmeli dil olarak öğrenmektedir. Bu öğrencilerin yanı sıra Una-Sana, Tuzla, Zenitsa-Doboy, Bosna Podrinje, Merkez Bosna ve Saraybosna Kantonlarındaki okullarda ilköğretim ve lise öğrencilerine yönelik Türkçe kursları düzenlenmektedir. Bosna Hersek Federasyonundaki kantonlarda Türkçeyi ders veya kurs olarak alan öğrencilerin toplamı 5.000 civarındadır.

2009 yılında Yunus Emre Vakfı kanununa bağlı olarak kurulan Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye'yi, kültürel mirasını, Türk dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmayı, Türkiye'nin diğer ülkeler ile dostluğunu geliştirmeyi, kültürel alışverişini arttırmayı, bununla ilgili yurt içi ve yurt dışındaki bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmayı, Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermeyi amaçlamaktadır.

Yurt dışında faaliyet gösteren Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezlerinde Türkçe kursları düzenlenmekte, kültür sanat faaliyetleri organize edilmektedir. Kuruluşundan günümüze kadar Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinde 15.000 öğrenci Türkçe kurslarına katılmış ve Türkçe öğrenmiştir. Kültür merkezlerinin bulunduğu ülkelerde seminerler, konferanslar düzenlenmiş, Türk kültürünü tanıttı etkinlikler, defileler, sergiler ve konserler düzenlenmiştir.

Tamamlanan projelerin yanında Yunus Emre Enstitüsü "Türkçenin Sesi Radyosu"nu kurarak internet üzerinden bütün dünyaya Türkçe seslenmeye başlamıştır. Türkçenin Sesi Radyosu'nda Türkçe müziklerin yanı sıra söyleşilere ve dinleme metni olarak kullanılabilir Türkçe hikâyelere yer verilmektedir. Bununla beraber Yabancılar Türkçe Öğretimi konusunda öğretimi kolaylaştırmak amacıyla ders araç ve gereçleri tasarlanarak yurt dışındaki merkezlerle paylaşılmaktadır.

2. Yunus Emre Enstitüsü – "Tercihim Türkçe" Projesi: Bosna-Hersek devleti 1995'te imzalanan Dayton Barış Antlaşması sonrasında iki etniteye bölünmüştür. Bunlar Bosna-Hersek Federasyonu (Boşnak-Hırvat Federasyonu) ve Sırp Cumhuriyeti'dir. Bosna-Hersek Federasyonu da kendi içinde Boşnak (5), Hırvat (3), karma (2) nüfus özelliklerine sahip toplam on (10) kanton yapısına sahiptir.

Bosna Hersek'te Türkçe çalışmaları Türk Temsil Heyet Başkanlığının okullarda açtığı Türkçe kurslarıyla başlamıştır. Daha sonra bu kurslar Yunus Emre Enstitüsü Saraybosna Türk Kültür Merkezine devredilmiştir. Türkçe öğretiminde kalıcılığın ve standardın sağlanması amacıyla 2011-2012 eğitim öğretim yılı itibarıyla Türkçenin Bosna Hersek devlet okullarında ikinci yabancı dil olarak yer alması çalışmalarına başlanmıştır.

Türkçenin Bosna Hersek devlet okullarında ikinci yabancı dil olarak yer alması ilk defa 2011-2012 eğitim öğretim yılında gerçekleşmiş ve üç kantondan (Zenica-Doboy, Hersek-Neretva, Bosna Pordinje) 1.048 öğrenci Türkçeyi ikinci yabancı dil olarak seçmiştir. 2012-2013 eğitim öğretim yılında yine üç kantonda 48 okulda 2.601 öğrenci Türkçeyi seçmiştir.

2013-2014 eğitim öğretim yılında Saraybosna ve Orta Bosna Kanton Eğitim Bakanlıklarıyla imzalanan protokoller neticesinde Türkçenin yer aldığı kanton sayısı beşe (5) öğrenci sayısı 68 okulda 4.885'e yükselmiştir. 2014-2015 eğitim öğretim yılında Yunus Emre Enstitüsü ve Tuzla Kantonu Eğitim Bakanlığı arasında protokol imzalanmış ve 97 okulda öğrenci sayısı 5.037'ye ulaşmıştır.

2015-2016 eğitim öğretim yılında Yunus Emre Enstitüsü ve Una Sana Kantonu Eğitim Bakanlığı arasında protokol imzalanmıştır. Bu eğitim öğretim yılında Türkçe seçen öğrenci sayısı 120 okulda 6.120 olmuştur.

2011-2012 eğitim öğretim yılında Türkçe seçen öğrenciler 2015-2016 eğitim öğretim yılı itibarıyla ilkokuldan mezun olmuşlardır. Bu öğrencilerden 221'i lisede Türkçe dersini seçmişlerdir.

Bosna Hersek devlet okullarında Türkçe öğretimini Bosna Hersek devlet üniversitelerinin Türkoloji Bölümlerinden mezun öğretmenler yapmaktadır. 2011-2012 eğitim öğretim yılında 12; 2012-2013 eğitim öğretim yılında 20; 2013-2014 eğitim öğretim yılında 37; 2014-2015 eğitim öğretim yılında 39 ve 2015-2016 eğitim öğretim yılında 44 Türkçe öğretmeni okullarda görev yapmıştır. Yabancılar Türkçe öğretimi konusunda öğretmen yeterliklerini artırmak amacıyla Yunus Emre Enstitüsü tarafından Türkçe öğretmenlerine yönelik Türkiye'de 2 ve Bosna Hersek'te 6 defa olmak üzere toplam 8 seminer düzenlenmiştir.

3. Seçmeli Ders Olarak Türkçenin Öğretilmesi Projesi: 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Türkçe 6 Kantonda seçmeli yabancı dil olarak yer almıştır. Kantonlar şunlardır: Hersek-Neretva Kantonu, Zenica-Doboy Kantonu, Bosna-Podrinje Kantonu, Orta Bosna Kantonu, Saraybosna Kantonu, Tuzla Kantonu. 2014-2015 eğitim-öğretim yılı itibarıyla 76 devlet okulunda 5037 öğrenci seçmeli dil olarak Türkçe öğrenmiştir. Eğitim-öğretim 39 Bosna Hersekli öğretmen tarafından yürütülmüştür. Proje kapsamında 2015-2016 eğitim-öğretim döneminde Bosna Hersek Federasyonunda 7 kantonda 97 okulda 5.820 öğrenciye ulaşılmıştır. Hâlen öğretim bu şekilde devam etmektedir. (7. Kanton Una Sana Kantonudur). Türkçe öğrenerek liseden mezun olan öğrenciler Bosna Hersek'te faaliyet gösteren üniversitelerin Türkoloji veya Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerine devam etme imkânına sahiptir.

3. BULGARİSTAN'DA TÜRKÇE EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ

1992 nüfus sayımında Bulgaristan'da 800.052 Türkün yaşadığı belirlenmiştir. Bu rakam Bulgaristan nüfusunun %9,4 oranına denk gelmektedir. Ülkede Türkler güneyde (Kırcaali Bölgesi) ve kuzeydoğuda (Deliorman Bölgesi) yoğunlaşmıştır. Bulgaristan'ın güneydoğusunda yer alan Kırcaali Bölgesi'nde % 67.5 oranla Türkler, bölge nüfusunun çoğunluğunu oluşturur. Ülkenin kuzeydoğusundaki Deliorman bölgesinde ise Türkler nüfusun % 47.4'ünü oluşturmaktadır. Türklerin yoğun olarak yaşadığı diğer bölgeler de Slistra (% 33.5), Turgovishte (% 32.8), Shumen (%30.3), Dobric (%24.7), Burgas (% 13.8), Ruse (Rusçuk) (% 13.0), Haskova (% 11.4) ve Blagoevgrad'tır (%11.3). Türk nüfusunun yüksek olduğu bu yörelerde Türkçe eğitimi ve öğretimi de başlı başına büyük bir problemdir.

Nüfusunun önemli bir kısmı Türk olmasına rağmen Bulgaristan, Türkçe eğitimi konusunu çözebilmiş değildir. Türkçe eğitim konusunda Türk kökenli Bulgar vatandaşları dertlidir. 1989'da kurulan yeni hükümet önceki dönemlerin asimilasyon politikasını feshetmiş ve tüm vatandaşların kültürel ve medeni haklarını garanti ederek savunacağını ilan etmiştir. 1991-1992 yıllarında Türklerin yoğun olarak yaşadığı bazı bölgelerde haftalık ders programı dışında Türkçe derslerinin okutulmasına izin verilmiştir. 1994 yılında haftada 4 saat seçmeli Türkçe dersi konulmuştur.

Aslında Bulgaristan'da yaşayan Türklerin ana dili yani Türkçe eğitimi ve öğretimi görme hakkı bulunmaktadır. Bu, Bulgaristan'da yaşayan Türklerin anayasal hakkıdır. Temmuz 1991 yılında yürürlüğe giren Bulgaristan'ın yeni Anayasasının 36. Maddesi şöyledir: "Ana dilleri Bulgarca olmayan vatandaşların, Bulgarca'yı zorunlu olarak öğrenmelerinin yanı sıra, kendi ana dilini de öğrenme ve kullanma hakları vardır". Yani yeni Bulgaristan Anayasası, azınlıklara kendi ana dillerinde öğrenme ve kullanma hakkı tanımıştır. Bulgaristan'da okuyan her öğrenci okuluna müracaatta bulunarak müfredat dışı anadilini öğrenebilir. Ancak anadili dersleri Türkçe, eğitimin müfredat dışı tutulmuş ve ders saatlerinin dışında bırakılmıştır (Bekir 2011).

Bulgar Hükümeti bir süre sonra kendi yaptığı anayasayı kendisi çiğnemeye başlamış, okullarda Türkçe dersi okutulmasını sürekli ertelemiştir. Bu durumu protesto etmek için Türk aileler çocuklarını okula göndermemiştir. Protesto karşısında olayın büyümemesi için Bulgar hükümeti Türkçe dersleri isteğe bağlı olarak okutulmaya başlamıştır. İlk aşamada Şubat 1992'de III-VIII. Sınıflara isteğe bağlı Türkçe dersi verilmiştir. 1993-1994 yılından itibaren I-VIII. Sınıflar arasında Türkçe dersi Bulgaristan'ın bazı okullarına açılmıştır. Bulgaristan hükümeti 1994'te Türkçe eğitimi ile ilgili bir kararname yayımlamıştır (5.9.1994 tarih ve 183 nolu). Kararımda Türkçe öğretiminin şartları şöyle belirlenmiştir: Madde 1. (1) Ana dili Bulgarca olmayan öğrenciler kendi ana dilini I. sınıftan VIII. sınıfa kadar öğretim plânı kapsamında Belediye okullarında serbest seçmeli ders olarak öğrenebilirler. (2) Ana dili eğitimi haftada 4 saat olmak üzere program (yükü) kapsamında yapılır. Madde 2. (1) Öğrenci, ana dilini okuyacağına dair istek beyanatında bulunur, kendi imzası veya yaşı küçük olduğundan, velisi tarafından imzalanmış dilekçeyle bildirir. Madde 3. Bulgarca'yı iyi bilmeyen çocuklar için, okula başlamazdan bir yıl önce, okul müdürü belediye yöneticileriyle ortak karara vararak çocuklara Bulgarca'yı öğretmek için hazırlık sınıfı oluşturulabilir. Madde 4. Ana dili eğitimi için gereken kitaplar, öğrenciler tarafından ödenmez. Gereken malî işler, öteki genel eğitim derslerine ait kitapların sağlanması yolu ve koşullarınca yapılır. Madde 5. Ana dili eğitimine ait gerekli masraf, belediye bütçesinden karşılanır (Resmi gazete S. 73, 09.09.1994).

1994 kararnamesinde ana dili eğitimi sınıflarda 4 saat olarak saptanmıştır. Bu durumda her öğrenci ana dilini okumaya başlarken dilekçe vermesi yeterli olacaktı. Okullar ise şöyle belirlenmiştir. Bulgaristan'da Türkçe Öğreten Eğitim Kurumları; 1) Belediye Okulları (İlköğretim Okulları) 1-8. Sınıf; 2) Devlet Okulları: Lise ve lise düzeyindeki okullar ve yüksek öğretim kurumları; 3) Özel Okullar.

Belediyelere bağlı ilköğretim okullarındaki Türkçe dersleri ana dili Türkçe olan öğrencilerin okuma ve yazma becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ancak ilköğretim okullarında Türkçe derslerinin açılması için yeterli sayıda öğrenci talebi, öğretmen ve bütçenin sağlanması gerekmektedir. Şumnu ve Kırcaali bölgeleri başta olmak üzere ülkede Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerdeki ilköğretim okullarında Türkçe dersleri sorunlu da olsa açılabilir.

Lise düzeyinde, Bulgaristan'da bazı yabancı dil liselerinde Türkçe öğretilmektedir. Ayrıca T.C. Diyanet İşleri Başkanlığının desteği ile kurulmuş lise dengi Nüvvp okullarında da Türkçe öğretilmektedir. 2015 yılı itibarıyla Bulgaristan'da Rusçuk, Şumnu ve Mestanlı'da olmak üzere üç tane Nüvvp okulu bulunmaktadır.

Bulgaristan'da Türkçe öğretimi şartları 2001 yılında tekrar düzenlenmiştir. 28 Mayıs 2001 tarihinde Eğitim Bakanlığının 6 Nolu Genelgesinde ilköğretim ve liselerde okutulan dersler ve bu derslerin sayısı belirtilmiştir. Bu genelgeye göre okullarda okutulan dersler üçe ayrılmıştır: 1) Zorunlu okutulması gereken dersler; 2) Zorunlu seçmeli dersler (bunların arasına Türkçe dersleri de dâhil olmaktadır); 3) Seçmeli dersler. Çıkarılan bu genelge ile Bulgaristan'da Türkçe öğretimi daha da kötü bir hal almıştır. Önceki yıllarda 4 olan haftalık ders saatleri II.,

III. ve IV. sınıflarda 2 ders saatine, I., V., VI., VII. ve VIII. sınıflarda da 3 ders saatine düşürülmüştür (Bekir 2011).

Bu genelge ile Bulgaristan'da Türkçe dersleri seçmeli dersler statüsüne getirilmiştir. Anadil dersini zorunlu müfredata girme girişimi parlamento tarafından reddedilmiştir. Öğrenciler okullarda Türkçe dersleri görmek için her ders yılı başında okul müdürüne birer dilekçe vermek zorundadırlar.

Genelge ile Türkçe derslerini verecek öğretmenin denetimi de ele alınmıştır. Milli Eğitim Yasası'nda, okullardaki ana dili dersleri, Eğitim Bakanlığının kontrolü altında gerçekleştirilecektir maddesi getirilmiştir. Genelgenin uygulanması için Kırcaali, Burgas, Şumnu, Razgrad, Rusçuk, Dobriç ve Silistre gibi İl Eğitim Müdürlüklerinde anadili müfettişleri kadrosu açılmıştır. Ayrıca Eğitim Bakanlığında Türkçeden sorumlu bir müfettiş de tayin edilmiştir. Bu müfettişler, denetlemenin ve teftişin yanı sıra Türkçe öğretmenlerine rehberlik yapmak ve hizmetiçi eğitim kursları düzenlemek görevleri de üstlenmişlerdir. Böylece birçok Türkçe öğretmenimiz, gerek Türkiye'de, gerekse ülkemiz Bulgaristan'da hizmet içi kurslarına katılma imkanını bulmuşlardır (Bekir 2011). Bulgaristan'da 2010 yılında Eğitim Müdürlüklerindeki ana dili müfettişleri kadrosu kapatılmıştır. Yani Türkçe öğretmenlerine rehberlik edecek ve çalışmalarında destek olacak Türkçe müfettişi hiçbir ilde görevde bulunmamaktadır.

Bulgaristan'da Türkçe öğretiminin en büyük sorunlarından birisi de ders kitabı konusudur. Türkçe eğitim yasası çıkışında 1990'lı yıllarda komisyonlar kurulmuş, ders kitapları hazırlanmıştır. Ancak maddi sorunlar yüzünde Bulgaristan ders kitaplarını bastıramamıştır. Bu durum karşısında 11 ders kitabı 1992'de Türkiye'de basılıp Bulgaristan'a gönderilmiştir. 1992 yılından beri Bulgaristan'da aynı kitaplar okunmaktadır. 23 yıl değişik öğrenciler tarafından okunan kitapların kullanılabilirliği yok olmuştur. 20 yıl aradan sonra ilk kez 2013'te sadece 2, 3 ve 4. sınıfların Türkçe ders kitapları yenilenmiş, 2013-2014 eğitim-öğretim döneminden itibaren illere gönderilerek okullarda Türkçe dersini seçen öğrencilere dağıtımına başlanmıştır.

Önceleri bu ülkede Türkçe konuşmak suç teşkil etmekte iken 1990'dan sonra Sofya'da ön lisans düzeyinde İslam Enstitüsü faaliyete geçmiştir. Yine 1990'da Şumnu'da İmam Hatip Lisesi açılmıştır. 1991'de Rusçuk ve Mestanlı İmam Hatip liseleri diğerleri takip etmiştir. 1992'de Kırcaali Öğretmen Enstitüsü (1996'da Eğitim Fakültesi) ile Şumnu Yüksek Pedagoji Enstitüsünde (1996'da Şumnu Yüksek Pedagoji Enstitüsü) Türkçe öğretmeni yetiştirecek sınıflar açılmıştır. Ancak bu bölümlerde ders verecek öğretim elamanı yetiştirilemediği için Türkçe eğitim-öğretim zorlukla devam etmektedir.

Ülkede Türkçe seçmeli ders olarak okutulmaktadır ve her yıl velilerin dilekçe vermeleri zorunlu hale getirilmiştir. İstatistiklere göre 1992'de 114 bin çocuk ana dili (Türkçe) dersine girerken, 2011'de bu rakam 7 bine düşmüştür. Bu düşüş, hiçbir halde açıklanabilir gibi değildir.

Ders kitapları basılamamakta, basılanlar da öğrencilere ulaştırılamamaktadır. Tek ders araç gereci olan ders kitabı da olmayınca Türkçe eğitimi iyice verimsizleşmektedir. Bulgaristan'da 1993 yılındaki çalışmalardan sonra 20 yıl aradan sonra 2012 yılında yeni bir ders kitabı basılmıştır. "Türkçe Yardımcı Ders Kitabı 4" ve "Türkçe Çalışma Defteri 4" adlı iki eserin beşer bin adet olarak basılmış ve öğrencilere dağıtılmıştır.

Kırcaali, Bulgaristan'da Türklerin en yoğun yaşadığı bölgelerden biridir. Bu bölgede doğal olarak ilköğretim düzeyinde ana dili Türkçe dersleri gören öğrenci sayısı çoktur. Dolayısıyla Türkçe öğretmeni yetiştirmek için üniversitelerdeki Türkçe bölümlerinin açılması açık olanların faal duruma getirilmesi önemlidir. Aksi halde yakın zamanda Türkçe dersi okutacak öğretmen kalmayacaktır.

Bekir'e göre (Bekir 2011) Bu şartlarda Kırcaali Eğitim Fakültesinde ayrı bir Türkçe bölümünün açılması, Türkoloji uzmanı (profesör, doçent veya bu alanda doktora yapmış uzmanlar) olmayışından imkânsız gibi görünmektedir. Fakülte yönetimiyle yapılan görüşmelerde Türkçe derslerinin yeniden açılıp devam etmesi ancak mevcut bölümlerde olabilir kanaatine varılmıştır. Mesela Sınıf Öğretmeliği Bölümü, Sınıf Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği Bölümüne dönüştürülebilir ve bu bölümün öğrencileri gördüğü derslerin yanı sıra Türkçe dersleri de görüp, sınıf öğretmeni olduğu gibi Türkçe öğretmeni de olabileceklerdir.

4. KOSOVA'DA TÜRKÇE EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ

Kosova Cumhuriyetinin kurulması ile yeni kurulan bu devlette asli unsur olarak yer alan Kosovalı Türkler, birtakım haklara sahip olmuşlardır. Bu haklardan belki de en önemlisi 1951'den beri inşili çıkışlı bir süreçte cereyan eden Türk dilinde eğitim alabilme hakkının Kosova Cumhuriyetince de tanınması olmuştur. Buna göre Kosova'da Türkler; Türklerin yoğun olarak yaşadığı Priştine, Prizren, Mamuşa, Gilan, Dobriçan ve Mitroviça'da olmak üzere toplam 6 yerleşim yerinde Türkiye Türkçesi ile eğitim alabilmektedirler.

2010 – 2011 öğretim yılı itibarı ile bu yerleşim yerlerinde 11 ilköğretim okulunda Türk dilinde eğitim verilmektedir. Kosova Eğitim ve Bilim Bakanlığının verilerine göre kreşte 30, anaokulu seviyesinde 146, ilköğretim birinci kademedede 1148, ilköğretim ikinci kademedede 922, liselerde 823, lisans öğreniminde 217,

yüksek lisansta ise 35 öğrenci, Türk dilinde eğitimlerine devam etmektedirler Kosova'da zorunlu eğitim 5+4 şeklinde 9 yıldır.

5. MAKEDONYA'DA TÜRKÇE EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ

Makedonya'da yaklaşık 80 bin Türk yaşamaktadır. Bu nüfusun yalnızca Üsküp ve Gostivar'daki sayısı 10 binin üzerindedir. Diğer illerde daha düşüktür. Nüfusun dağınık olması Türkçe eğitimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Türkçe eğitimi ve öğretimi, 1991 Makedonya Anayasasına göre Türklerin yasal haklarıdır. Bu ülkede ilköğretim ve ortaöğretimde "ana dilinde eğitim hakkı" kapsamında Türk soylu öğrenciler derslerini Türkçe olarak alabilmektedir. Hatta Türk öğrenciler derslerin tamamını Türkçe okuma hakları bulunmaktadır. Fakat öğretmen ve ders kitabı yetersizliğinden uygulanamamaktadır.

Makedonya'da Sınıf öğretmenleri Devlet Pedagoji Fakültesinde yetiştirilmektedir. Daha önce Devlet Pedagoji Fakültesinde Türkçe eğitimi varken bu fakültede günümüzde Makedonca eğitim vermektedir. Dolayısıyla Türkçe sınıf öğretmeni yetiştiren bir kurum yoktur. Türk öğretmenler Makedonca eğitim görüp, Türkçe ders anlatmaktadır. Ortaokul ve Lise Türkçe dersleri için Türkoloji mezunları herhangi bir ayrıma tabii tutulmaksızın Türkçe ya da Edebiyat öğretmeni olarak atanabilmektedir.

1. Makedonya'da ilkokul ve ortaokul seviyesinde Türkçe eğitimi yapan okullar: Üsküp Tefeyyüz İlköğretim Okulu, Üsküp, Yane Sandanski İlköğretim Okulu, Üsküp Petar Z. Penko İlköğretim Okulu, Koliçani Mustafa Kemal Atatürk İlköğretim Okulu, Gostivar Mustafa Kemal Atatürk İlköğretim Okulu, Vraptişte Çede Filipovski İlköğretim Okulu, Kalkandelen İstikbal İlköğretim Okulu, Kalkandelen Migeni İlköğretim Okulu, Resne Mite Bogoevski İlköğretim Okulu, Ohri Kardeşlik Birlik İlköğretim Okulu, Ustruga Miladin Kardeşler İlköğretim Okulu, Radoviş Krste Petkov Misirkov İlköğretim Okulu, Valandovo Yosip Broz Tito İlköğretim Okulu, Kırçova Sande Streyoski İlköğretim Okulu, Merkez Jupa Mustafa Kemal ATATÜRK İlköğretim Okulu, Kocacık Necati Zekiriya İlköğretim Okulu, Tsarev Dvor (Kozyak, Yukarı Bela, Trskva, Lavtsa) Miladin Kardeşler İlköğretim Okulu, Kanatlar Kiril ve Metodiy İlköğretim Okulu, Konçe Goçe Delçev İlköğretim Okulu, Lisiçani Mirçe Atsev İlköğretim Okulu, Buçim, Topolnitsa, Pırnalı Nikola Karev İlköğretim Okulu.

Türkçe eğitimdeki diğer olumsuzluk da Türkçe öğretmeni yetersizliğidir. Bütün bunlara rağmen Üsküp Tefeyyüz İlköğretim Okulu, Üsküp Koliçani Köyü Mustafa Kemal Atatürk İlköğretim Okulu, Debre Merkez Jupa Kocacık Necati Zekeriya İlköğretim Okulunda tamamen Türkçe eğitim öğretim yapılmaktadır. Resne'de Mite Bigoeski İlkokulunda Türkçe ve Arnavutça eğitim verilmektedir. Kırçova'da ders saatleri dışında öğrencilere Türkçe kursu verilmektedir.

Makedonya'da Türkçe derslerinin verildiği liseler: Üsküp Yosip Broz Tito Lisesi, Üsküp Tsvetan Dimov Meslek Lisesi, Kalkandelen Nikola Steyn Tıp Meslek Lisesi, Gostivar Belediye İktisat Lisesi, Gostivar Belediye Teknik Lisesi, Gostivar Belediye Lisesi ve Tıp Bölümü, Ustruga İbrahim Temo Lisesi, İştip Hamidiye Medresesi, Radoviş Kosta Susinov Lisesi, Resne Tsar Samoil Lisesi, Debre (Merkez Jupa) Zdravko Çoçkovski Düz Lise.

Ülkenin pek çok yöresinde bulunan pek çok okulda Türkçe, Arnavutça ve Makedonca eğitim yapılmaktadır. Türkçe eğitiminde öğretmen, kitap ve eğitim öğretim materyalleri konusunda pek çok sıkıntı bulunmaktadır. Okullarda Türkçe eğitimi ve öğretiminin yanında Makedonya Radyo – Televizyon kurumuna haftanın belirli günlerinde Türkçe yayın yapılmaktadır. Ülkede Türkçe dergi ve gazeteler yayımlanmaktadır. Ülkenin pek çok üniversitesinde Türkoloji bölümü bulunmakta, üniversite öğrencileri seçmeli Türkçe dersi alabilmektedir. Hatta Türkiye dışında Türkiye Türkçesi ile eğitim – öğretim yapan Uluslararası Vizyon Üniversitesi Makedonya'dadır.

6. ROMANYA'DA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

Romanya'da Türkçe eğitimi ve öğretimi, iki ülkenin iyi ilişkileri çerçevesinde son derece olumlu seyretmektedir. Romen Milli İstatistik Enstitüsünün rakamlarına göre 2011 yılında 26.179 Türk, 18.143 Tatar yaşamaktadır. Bu nüfus dikkate alınarak Romanya'da 1990'dan beri Türkçe eğitimi ve öğretimi yapılmaktadır. Türk ve Tatar azınlığın talebiyle 1990'dan itibaren Dobruca'daki bazı Romen okullarında Türkçe dersleri başlamıştır.

Romanya'da Türkçe eğitiminin ikinci aşaması Türk – Romen ortaklığında Mecidiye'de kurulan ve 1995-1996 öğretim yılında faaliyete geçen Kemal Atatürk Koleji'dir. Binlerce öğrencisi bulunan bu okulda eğitim öğretim Türkçe yapılmaktadır. Ayrıca Türklerin yoğun olarak yaşadığı Köstence'deki BP.Haşdeu okullarında da Kemal Atatürk Kolejine benzer müfredat uygulanmaktadır.

Romanya'nın diğer bölgelerinde ise Romence eğitim öğretim yapılan okullarda okuyan Türk çocuklarına haftada 3 veya 4 saat Türkçe dersi verilmektedir.

1997'de çıkarılan 128 nolu eğitim kanununa göre Türkçe dersi her isteyen öğrenciye okutulması gerekmektedir. Dolayısıyla Türklerin bulunduğu Romen okullarında da Türkçe dersi verilmektedir. İstatistiklere göre 2007-2008 öğretim yılında 53 okulda 51 öğretmen tarafından 3603 öğrenciye Türkçe dersi verilmiştir (Stefan 2013, 26).

2003 ve 2004 yıllarında T.C. Milli Eğitim Bakanlığı ile Romanya Eğitim, Araştırma ve Gençlik Bakanlığı yetkilileri sık sık görüşmüş, eğitimde ortak hareket ederek müfredatlar hazırlamışlardır. Hazırlanan müfredatlar Türkiye'deki okullarda okutulan Türkçe dersi içeriğine çok yakındır. Ayrıca Romanya'da okutulan Türkçe ders kitapları Türkiye'den gitmektedir

Türkiye'nin bölgedeki ticaret hacminin artmasından dolayı Türkçe öğrenmeye ayrıca bir ilgi duyulmaya başlanmıştır. Bunun bir sonucu olarak Romanya'da yabancı dil merkezlerinde, özel okullarda, devlet okullarında, kültür merkezleri ve enstitülerde Türkçe dersleri verilmektedir. Ayrıca üç üniversitede Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı bölümü bulunmaktadır (Stefan 2013, 25).

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Türkçe öğretmek veya diğer dersleri Türkiye Türkçesi ile anlatmak üzere Romanya'ya 2010'da 3, 2011'de 4, 2012'de 1, 2013'te 1, 2014'te 4 olmak üzere 13 öğretmen göndermiştir.

7. YUNANİSTAN'DA TÜRKÇE EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ

Yunanistan'da Türklerin çoğunlukta olduğu Batı Trakya'da konuşulmaktadır. Batı Trakya; Edirne'nin batısında kalmakta olup Yunanistan'ın Gümölcine, İskeçe, Dedeoğaç illerini kapsamaktadır.

Türkçe eğitimi ve öğretimi genel olarak Batı Trakya'da yapılmaktadır. Batı Trakya'da yaşayan Türk azınlığın nüfusu 100 binin üzerindedir. Yunanistan, 1990 yılından sonra Kazakistan, Gürcistan, Ukrayna, Moldova ve Rusya'dan getirip Batı Trakya'ya yerleştirdiği Hristiyan azınlıklar da Türkçeden başka dil bilmemektedir.

Yunanistan, Türklerin dışında hiçbir azınlığı tanımamakta, Türkçeden başka dilde de eğitime izin vermemektedir. Türkiye ile yaptığı eğitim ve kültür anlaşmalarında Türkçe eğitimine izin vermiştir.

Türkçe, Yunanistan'ın Batı Trakya bölgesinde yaşayan Türklerin ana dilidir. Yunanistan, Türkçe eğitimi-öğretimi konusunda en sıkıntılı ülkelerin başında gelmektedir.

Yunanistan Milli Eğitim Bakanlığının Resmi Gazete'de de yayımlanan 61539/G2 sayılı kararıyla, 2006-2007 eğitim yılından itibaren İskeçe ve Gümölcine'de Türk öğrencilerin yoğun olarak devam ettiği beş devlet ortaokulunda Türk dilinin tercihli yabancı dil olarak öğretilmesi kararlaştırılmıştır (Kelağa Ahmet 2007, 989-990).

Türkçe ayrıca iki dilli eğitim veren 200'ün üzerindeki azınlık ilkokulu ile iki azınlık ortaokulu ve lisesinin yanı sıra iki medresede de Yunancanın yanında ikinci eğitim dilini oluşturmaktadır. Bölgede yaşayan Yunanlıların üçte birden fazlası da Türkçe bilmektedir ve bu durum Yunanlılar açısından da bir ayrıcalık sayılmaktadır. Türkçe, Yunanistan'da eğitimi verilen tek azınlık dilidir. Bu da Türkçenin Yunanistan'daki geleceği açısından olumlu bir durumdur (Kelağa Ahmet 2007, 977).

Okullar: Batı Trakya Türklerinin eğitiminde rol oynayan safhalar; Ana Okulları, İlkokullar, Ortaöğretim, Üniversiteler, Dikaça bölümleridir. "(DİKATSA: Yurtdışı Diplomalari Denklik Merkezi)"

1. Ana Okulları: Batı Trakya Türkleri Yüksek Tahsililer Derneği çatısı altında bazı müstakil anaokulları mevcuttur

2. İlkokullar: Halen Yunanistan'da 232 Türk İlkokulunda 7.500 civarında öğrenci öğrenim görmektedir. İlköğretim 9 yıl olmasına rağmen Türklere 6 yıl olarak uygulanmakta, devam etmek isteyenler sınavla orta öğretime alınmaktadır.

3. Ortaöğretim Kurumları: Türk azınlığa ait İskeçe Azınlık Lisesi ve Celal Bayar Lisesi olmak üzere 2 Türk lisesi mevcut olup 500 civarında öğrenci öğrenim görmektedir. 3 yıl ortaokul, 3 yıl lise eğitimi vermektedirler. İki Türk lisesine kontenjanla öğrenci alınmaktadır. Bununla birlikte Yunanistan yönetimi 2000 yılından itibaren uygulamayı bütün başvuruları kapsayacak şekilde genişletmiştir. Azınlık Ortaokullarında, Eski Yunanca, Yeni Yunanca, Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Dersleri Yunan öğretmenler tarafından Yunanca olarak okutulmaktadır. Fen Bilimleri Dersleri ile Türkçe Dersi ve Din Kültürü Dersi de Türkiye'den giden kontenjan öğretmenleri ve Batı Trakya Azınlığı mensubu öğretmenlerince okutulmaktadır. Liselerde ise Yunanistan'daki diğer liselerde uygulanan müfredat programının aynısı uygulanmaktadır (Komisyon 2006, 224).

4. Medreseler: Yoğunluklu olarak Arapça eğitim yapan ve ilkokuldan sonra beş yıl eğitim veren iki medrese mevcuttur.

5. Batı Trakya Türk Çocukları İçin Yunan Liseleri: 1983 Yılında Gümölcine ve İskeçe'de yalnız Türk öğrenciler için yeni tip devlet okulları açılmıştır. Bu okullarda yalnız Din ve Türk Dili ve Edebiyatı dersleri Türkçe, diğer tüm dersler ve Yunanca okutulmaktadır.

Eleventh International Scientific Conference
KNOWLEDGE IN PRACTICE
16-18 December, 2016 Bansko, Bulgaria

---

6. Yükseköğretim: 1995 yılından önce Yunanistan üniversitelerine girebilen soydaş öğrenci sayısı bir elin parmaklarını geçmiyordu. 1995'ten sonra Batı Trakya Türk öğrencilerine %5'lik kontenjan uygulamasına gidilmiştir.

7. Selanik Özel Pedagoji Akademisi (SÖPA): Yunan Hükümeti tarafından 1968 yılında Selanik'te kurulmuştur. Buraya medrese mezunu öğrenciler alınmaktadır. Okulda Türkçe olarak yalnızca Türk edebiyatı adı altında bir ders yapılmaktadır. SÖPA'dan mezun olan öğretmenlerin sayısı 300'ü bulmaktadır (Komisyon 2006, 225).

Azınlık ilkokullarında biri Türkçe eğitim programı için diğeri de Yunanca eğitim programı için olmak üzere en az bir Türk ve bir Yunanlı öğretmen görev yapmaktadır. İlkokullarda uygulanan eğitim programına göre derslerin bir kısmı Yunanca bir kısmı Türkçe okutulmaktadır. Türkçe dil dersi, Din Bilgisi, Matematik, Tabiat Bilgisi, Teknik derslerinin eğitim dili Türkçedir. Yunanca dil dersi, Çevre Bilgisi, Tarih, Vatandaşlık Bilgisi ve Coğrafya dersinin dili Yunancadır (Kelağa Ahmet 2007, 977).

Orta dereceli okullara gelince, biri Gümölcine diğeri İskeçe'de olmak üzere iki azınlık ortaokulu ve lisesi ile iki medrese de Türkçe ve Yunanca olmak üzere ikidilli eğitim verilmektedir. Azınlık ortaokulu ve liselerinde Türkçe dil ve edebiyat derslerinin yanı sıra fen dersleri de Türkçe okutulmaktadır. Tarih ve coğrafya gibi dersler ise Yunanca okutulmaktadır (Kelağa Ahmet 2007, 977).

Türkçe eğitim öğretim yapılan okullarda derslerin kitapları Türkiye'den Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından gönderilmektedir. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Türkçe öğretmek veya diğeri dersleri Türkiye Türkçesi ile anlatmak üzere Yunanistan'a (Batı Trakya'ya) 2010'da 7, 2011'de 1, 2012'de 3, 2013'te 2, 2014'te 3 olmak üzere 16 öğretmen göndermiştir.

Ayrıca son yıllarda Yunanistan'da Yunanlılar arasında Türkçe öğrenmek moda haline gelmiştir. 2010 yılında çeşitli boyutlarda yaklaşık 150 Türkçe kursu düzenlendiği belirtilmektedir. 2012 yılında 400 kişi Türkçe öğrenmek için Selanik Aristo Üniversitesine başvurmuş, bunlardan yalnızca 30 kişiye Türkçe kursu verilebilmiştir. Atina ve Selanik'te özel okullarda Türkçe kursları düzenlenmektedir.

Bütün olumsuzluklarla birlikte Türkiye'ye yakın olmasından dolayı Yunanistan'da yaşayan Türklerin avantajlı olduğu durumlar da vardır. Türkiye'de yayın yapan televizyon ve radyoların tamamına yakını Batı Trakya'da da izlenebilmektedir. Batı Trakya'da Türkçe gazete ve dergi de çıkmaktadır. Burada yaşayan Türkler sürekli Türkiye'ye gelip gittikleri için Türkçeyi unutmamaktadırlar.

8. SONUÇ

Osmanlı Devleti, Balkanlar'dan çekildikten sonra çok sayıda Türk, Balkan ülkeleri olan Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Kosova, Makedonya, Moldova, Romanya, Yunanistan'ın sınırları içerisinde yaşamaya devam etmiştir. Günümüzde Balkan ülkelerinde yaklaşık 4 milyon Türk yaşamaktadır. Burada yaşayan Türklerle uzun süre Türkçe eğitimi ve konuşması yasaklanmıştır. Zaman içerisinde bu yasaklar yavaş yavaş kalkmıştır. Son yıllarda konu biraz daha olumlu yöne gitmeye başlamıştır.

Farklı ülkelerde yaşayan Türkler, çocuklarının ana dili ile eğitim ve öğretim almasını istemektedir. Fakat hemen her ülkede Türkçe öğretiminde çeşitli boyutlarda sorunlar yaşanmaktadır.

Balkanlarda Türkçe eğitimi ve öğretimini genel olarak değerlendirecek olursa şu sonuçlara varabiliriz: Yunanistan ve Bulgaristan'da Türkçe eğitimi ve öğretimi konusunda ciddi sorunlar vardır. Bununla birlikte Kosova, Makedonya, Romanya gibi ülkelerde Türkiye Türkçesi öğretimi her gün biraz daha ilerlemektedir. Moldova içerisinde yer alan Gagauz Yeri'nde hala Rusça eğitim öğretim yapılması Türklük adına büyük sıkıntıdır. Komrat Devlet Üniversitesi de dâhil Gagauz Yeri'nde Türkiye Türkçesi öğretecek bir kurum bulunmaması büyü bir eksikliklerdir.

Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Kosova, Makedonya, Moldova, Romanya, Yunanistan gibi Balkan ülkelerinde Türkçe eğitimi ve öğretimi çok farklı şekillerde gerçekleştirilmektedir.

Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Kosova, Makedonya, Moldova, Romanya, Yunanistan devletleri resmi okullarında Türkçe öğretimine farklı adlar altına izin vermektedir. Bu ülkelerden Arnavutluk, Bosna Hersek, Kosova, Makedonya, Moldova, Romanya'da Yunus Emre Enstitüsü Türk kültür merkezleri Türkçe eğitimi ve öğretimi yapmaktadır. Arnavutluk ve Bosna Hersek'te Türkiye'den hizmet götüren vakıflar da Türkçe öğretime yardımcı olmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde Balkan ülkeleri arasında bir barış süreci devam etmektedir. Bu da uluslar arası ilişkilere olumlu yansımaktadır. Dolayısıyla Türkçe eğitimi ve öğretimi olumlu yönde seyretilmektedir.

9. KAYNAKLAR

[1] Balaban Adem (2014), Arnavutluk'ta Türkçe Öğretimi ve Arnavutların Türkçe Öğrenme Sebepleri, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7/33, s 625-624.

Eleventh International Scientific Conference
KNOWLEDGE IN PRACTICE
16-18 December, 2016 Bansko, Bulgaria

- [2] Balkaç, Zerrin (1996), 2. Dünya Savaşı'dan Günümüze Batı Trakya Türklerinin (Yunanistan Türkleri) Sosyal ve Siyasi Durumları, Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü,
- [3] Bekir, Harun (2011), Bulgaristan'da Türkçe eğitiminin günümüzdeki durumu, http://www.kircaalihaber.com/?pid=8&id_aktualno=239, (e.t. 12.12.2015).
- [4] Bulgaristan Cumhuriyeti Devlet Gazetesi (Resmî Gazete), Sayı 73, Tarih 09.09.1994, s. 3, Karar No: 183 Tarih 05.09.1994.
- [5] Çağlayan Bünyamin (2013). Arnavutluk'ta Türkçe Öğretimi, VIII. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildiri Kitabı, Ankara Bilkent Üniversitesi yayını.
- [6] Çavuşoğlu, Halim (1991), Batı Trakya Türklerinin Yasak Bölgedeki bir Yerleşim Birimi Pomaklar'la Meskun Şahin Nahiyesinin Sosyokültürel Yapısı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- [7] Demir, Necati (2014), Türkiye Dışında Türkçe Öğretimi, Dil Tarih Kültür ve Edebiyat Araştırmaları, Ankara: Edge Akademi yayınları.
- [8] Eker, Kemal (2001,) Batı Trakya Türklerinin Dünü Bugünü ve Yarını, Yüksek Lisans Tezi, Gebze- Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- [9] Eren Halit (1989), Batı Trakya Türk Cemaat ve Vakıf İdareleri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- [10] Güngör, Şahin (1997), Batı Trakya Türklerinin Günümüzdeki Eğitim Öğretim Sorunları, Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- [11] Kelağa Ahmet, İmraim (2005), Yunanistan'da (Batı Trakya'da) İkidilli Eğitim Veren Azınlık Okullarında Türkçe Ve Yunanca Öğrenim Gören Öğrencilerin Okuduğunu Anlama Ve Yazılı Anlatım Becerilerinin Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- [12] Kelağa Ahmet, İbrahim (2007), Yunanistan'da Batı Trakya'da Türk Azınlığın Anadili ve Eğitim Dillerinden Biri Olarak Türkçe, 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi (ICANAS), 2007, Ankara.
- [13] Komisyon (2006), Yurt Dışı Eğitim Personeli Rehberi, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.
- [14] Kosturanov, Risto, "Gotse Delçev" Üniversitesi, Genel Sekreteri, İştıp
- [15] M.C. Devlet İstatistik Kurumu 2002 sayımları arşivinden alınan resmi bilgiler, Üsküp
- [16] M.C. Resmi Gazetesi Eğitim ve Bilim Bakanlığı Say. 35/08, 05. 06. 2007, Üsküp
- [17] M.C. Resmi Gazetesi Yüksek Eğitim Kanununa Göre Say. 35/08, 103/8, 26/09, 83/9, 99/09, 115/10, 51/11 , 17/11, Üsküp
- [18] Maxim, M. (2005). Moldova- Doğu Avrupa'da Bir Devlet, İslam Ansiklopedisi, C. 30, Türk Diyanet Vakfı, s.236 -238.
- [19] MEB. (2010). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Öğretmenliği Çalıştayı. Marmaris.
- [20] Özdamar Fazıl (2015), Yeni Pazar'da Türkçe Öğretimi: Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi 15/1, Yaz 2015, s. 131-143.
- [21] Özlem Tan (1998) Batı Trakya'daki Türk Azınlıkların Sorunları ve Yönetime Katılmaları , Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- [22] Sözen, Z. (2002). Osmanlı Kültürünün Eflak ve Boğdan'ın Yaşamına Etkisi, Türkler Ansiklopedisi, C. 21, s. 21.
- [23] Stefan Cristina A. (2013), Roanya'da Türkçe Öğretimi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- [24] Şen, Ülker (2010), "Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarının Ana dili Eğitimine Yönelik Millî Eğitim Bakanlığı Bünyesinde Yapılan Çalışma ve Uygulamalar", Zeitschrift für die Welt der Türken / Journal of World of Turks, V.2, no. 3, December 2010, s. 239-253.
- [25] YEE (2012) I. Uluslararası Türkoloji Çalıştayı El Kitabı, Ankara: Yunus Emre Enstitüsü yayını.
- [26] Yüksel, Aykut (2001), Tarihsel Gelişimi İçerisinde Batı Trakya Türklerinin Sorunları ve Türkiye Açısından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.